

**DOKUMENTASJON AV DE ARKITEKTONISKE KVALITETENE TIL
DALEHALLEN, VAKSDAL KOMMUNE. Utarbeidet av Docomomo Norge i 2016.**

For DOCOMOMO Norge:

Hans-Jacob Roald, seniorarkitekt, Plan og bygningsetaten, Bergen kommune.

Siri Skjold Lexau, professor i kunst/arkitekturhistorie, Universitetet I Bergen.

Navn: Dalehallen

Eier: 1937-1985: Dale Tekstilarbeiderforening, A/S Dalehallen

1985-i dag: Vaksdal kommune

Adresse: Ragnar Doggergata 4, 5722 Vaksdal

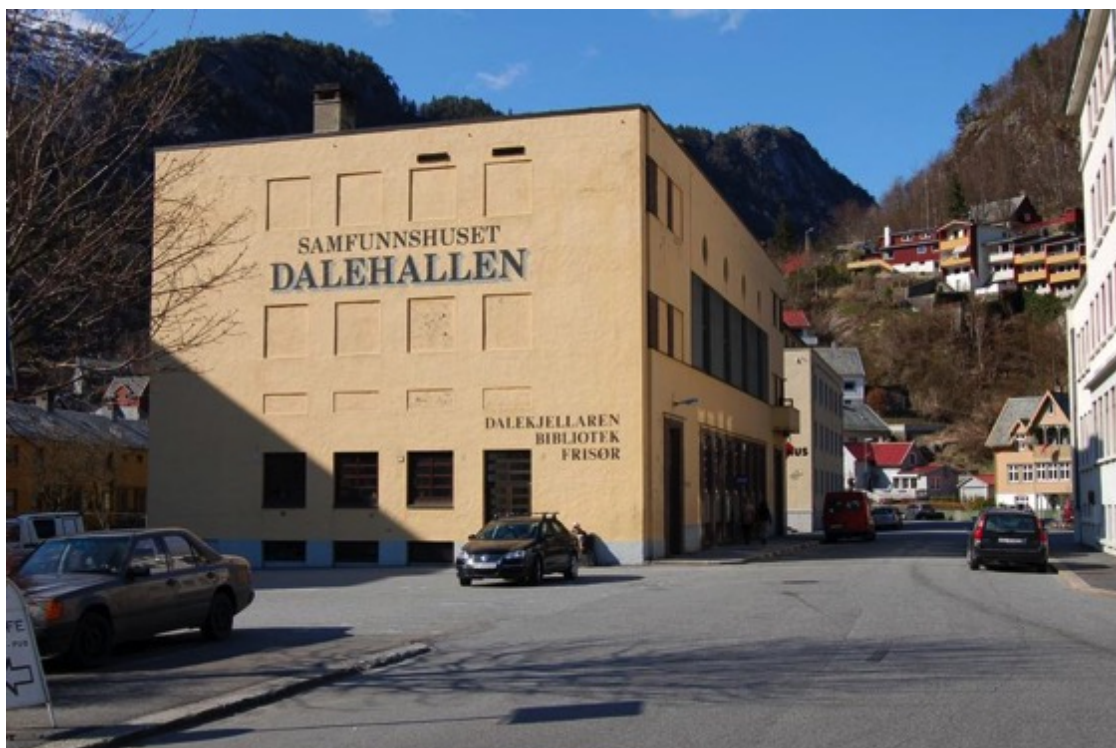
Kommune: 1251 Vaksdal

Gårds- og bruksnummer: 22/156, koordinater 325946.58 6721374.98 (32632)

Arkitekt: Torgeir Alvsaker og Georg Fasting

Byggeår: 1937

Finansiert av: Dale fabrikker og private andeler i tillegg til dugnadsinnsats

Dalehallens eksteriør

Foto: Ole Johnny Domben, dato? <http://www.vaksdal.kommune.no/dalehallen.5679170-336085.html>, lest 07.04.2016

Kartfesting

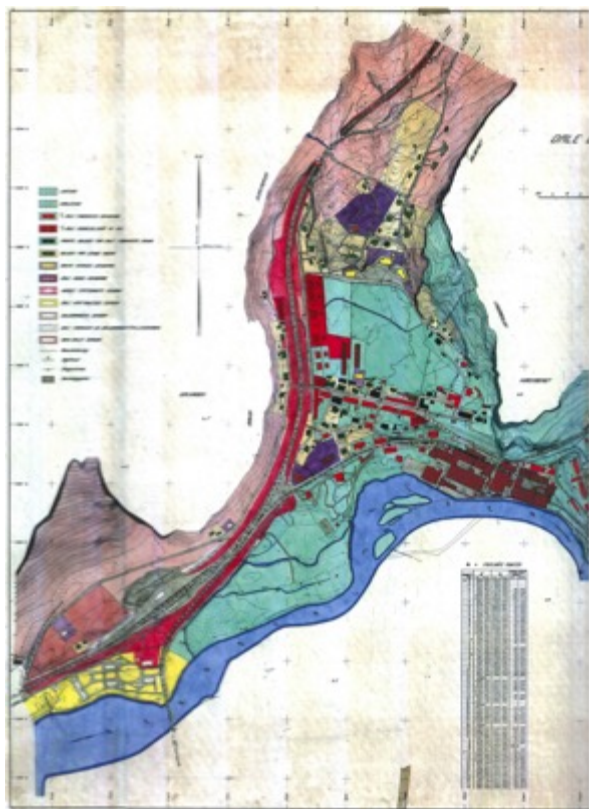
Arkitektkontoret Vaardal-Lunde: Dalehallen med planlagt tilbygg, 1987.

Reguleringsstatus

I 1919 utarbeidet bergensarkitekten Ingolf Danielsen i samarbeid med Dale bygningskommune ved ingeniør Ivar Vaksdal en plan for de nye boligstrøkene på Dale. Planen forutsatte sanering av eldre bebyggelse, herunder total reovering og gjenoppbygging av Laugarflåten med 9 kvartaler murbygninger i tre etasjer. Ambisjonene er vist i en perspektivillustrasjon fra 1920 (Lien: 75). Sentrumsområdet der Dalehallen senere skulle komme var ikke regulert, men tilhørte Dale fabrikker.

Ingolf Danielsen: Påtenkt sanering av eldre bebyggelse, ca. 1920.

Forholdene på Dale i 1930-årene er dokumentert på et detaljert kart tegnet av BKKs landmåler Bertin Øye i 1933. Fra Lien: 274-275.

Gjeldende reguleringsplan for Dale sentrum, utført av Aall-Løkeland-Ragde, 1983. Dalehallen er regulert til allmennyttig formål.

Byggeoppgave og historikk

Dale skole med Dalehallen i bakgrunnen. Foto: Ivar Hesjedal, 1939 eller 1945.

<http://www.fylkesarkiv.no/foto/detalj?http://www.sffarkiv.no/sffbasar/default.asp?>

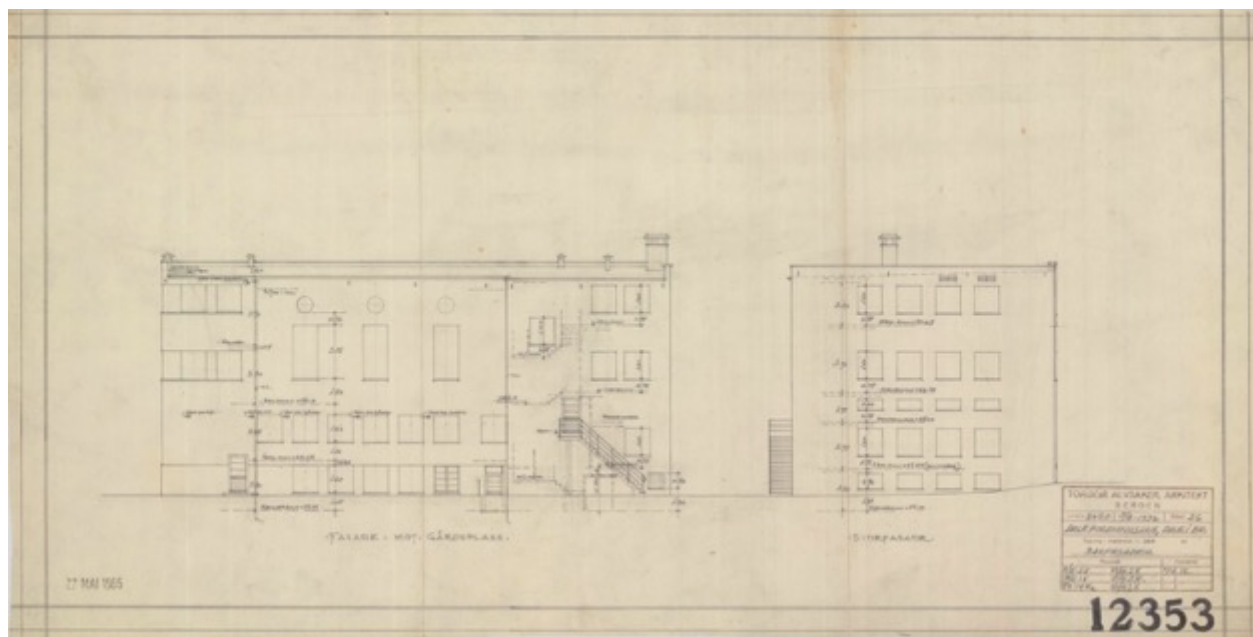
Prosjektet med et nytt forsamlingshus på Dale kom i gang ved at den nytilsatte direktøren ved Dale fabrikker, Ragnar Dogger, stilte gratis tomt og en startkapital på 10 000 kr. til disposisjon for Dale tekstilarbeiderforening i 1936. Arkitektkonkurranse ble lyst ut, og Torgeir Alvsaker (1875-1971) leverte vinnerutkastet. Grunnarbeidet startet i mai 1936 og året etter sto Dalehallen ferdig. Innvielsen fant sted 04.06.1937 (Lien: 123). Totale kostnader var kr. 140.000.-,

med tillegg av innbo ca. kr. 8.000 (Domben). Ved innvielsen holdt direktør Dogger tale ved den nyoppførte Dalehallen, og uttalte at hallen ikke bare skulle være et "Folkets hus", men stortue og forsamlingshus for hele Dale-samfunnet (Lien: 123/Hesjedal: 110). Dogger bygde med dette ned avstanden mellom arbeidere og ledelse ved fabrikkens. Siden stort sett hele befolkningen på Dale var industriarbeidere, var det mindre indre sosialt hierarki her enn mange andre steder. Folket på Dale og Tekstilarbeiderforeningen eide og drev huset til 1985, da kommunen overtok både bygning og vedlikeholdsansvar for 1 kr.

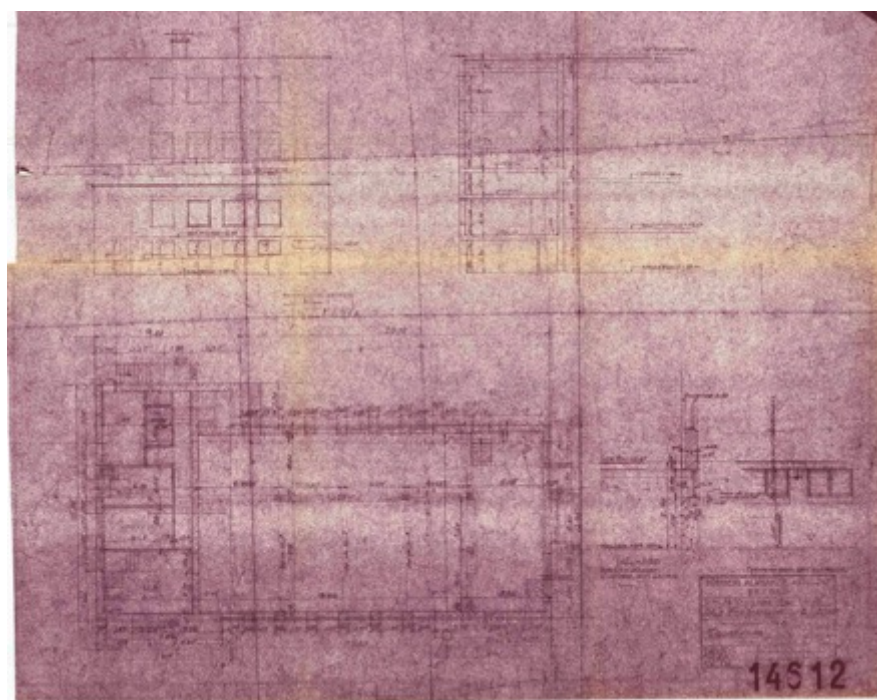
Tegninger

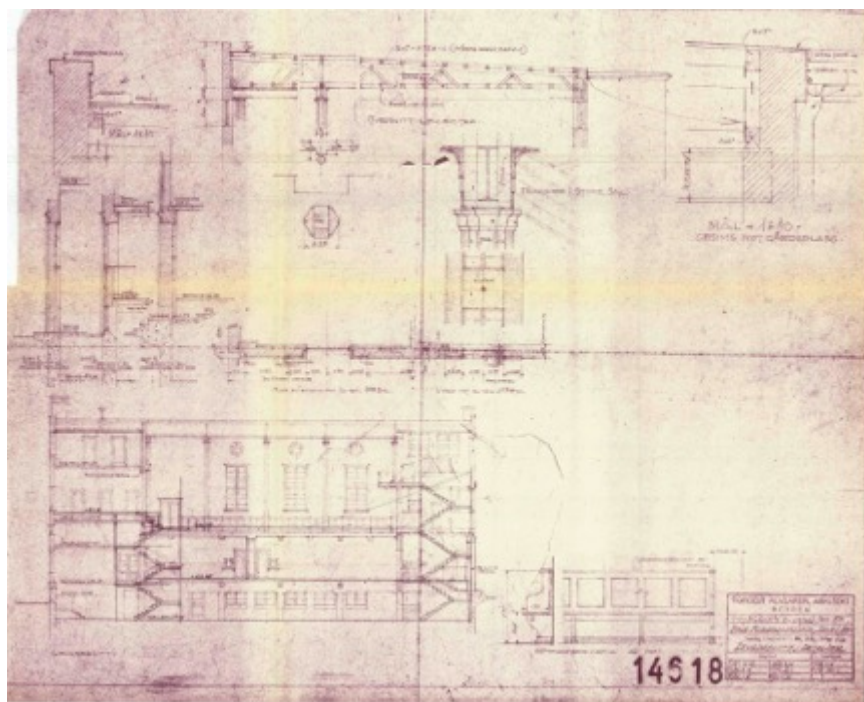
Torgeir Alvsaker: Fasade mot nord og øst, 05.08.1936. Tegning nr. 12352, arkivet etter Arkitektkontoret Vaardal-Lunde A/S (A-4065), tegningsmappe 19, Bergen byarkiv.

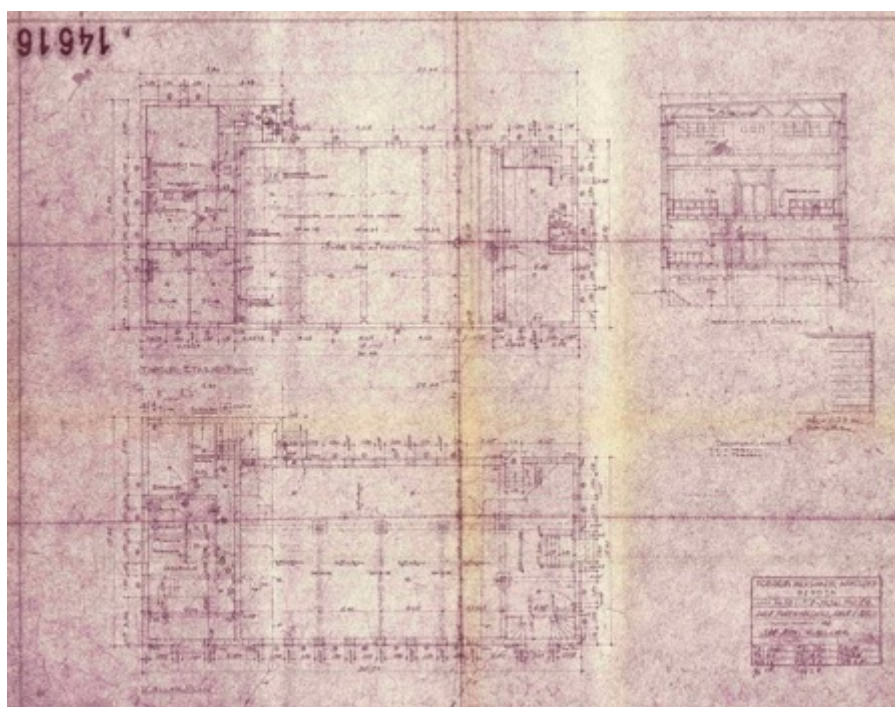
Torgeir Alvsaker: Fasade mot sør og vest, 05.08.1936. Tegning nr. 12353, arkivet etter Arkitektkontoret Vaardal-Lunde A/S (A-4065), tegningsmappe 19, Bergen byarkiv.

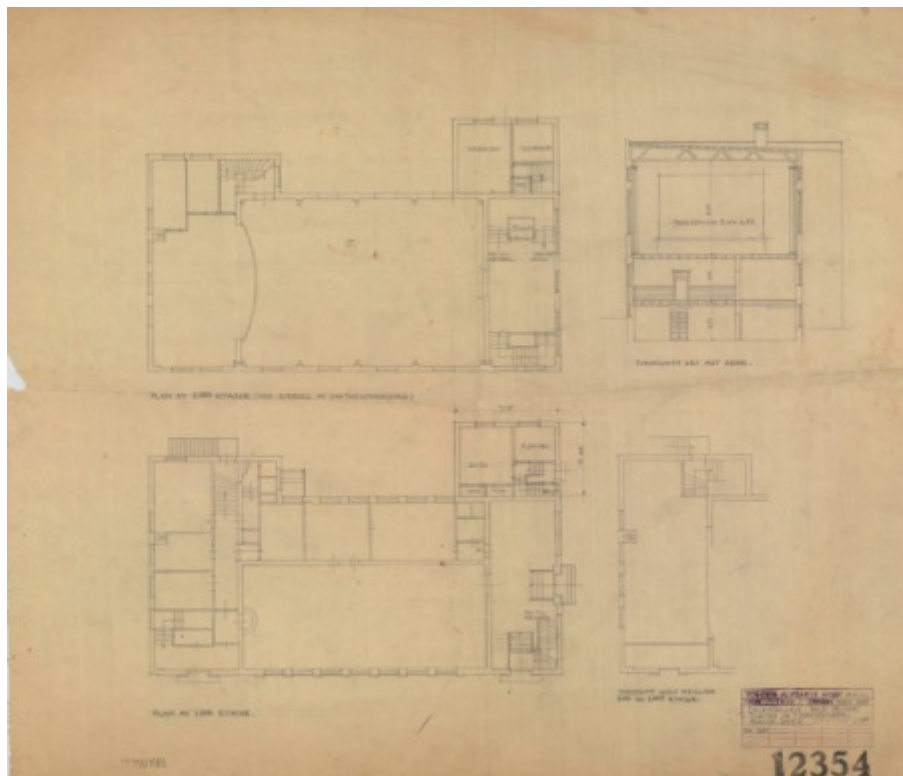
Torgeir Alvsaker: Fasade mot sør, snitt og kjellerplan, 1936. Byggesaksarkivet, Vaksdal kommune.

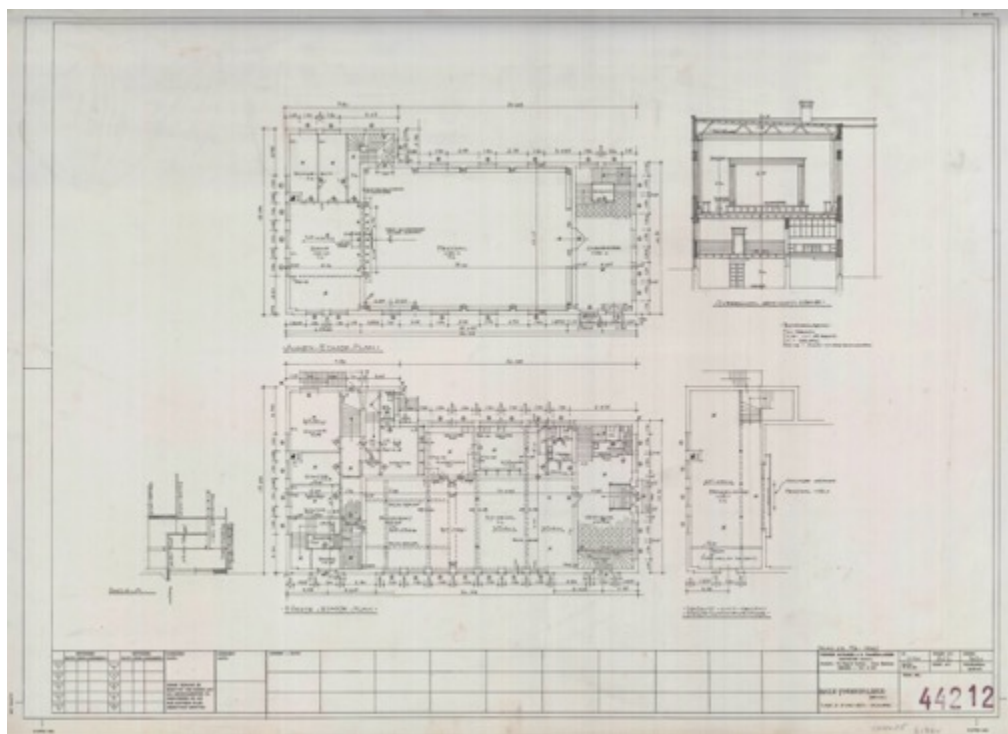
Snitt, 05.08.1936. Tegning nr. 14518, Byggesaksarkivet, Vaksdal kommune.

Kjeller og 3. etasje planer, 05.08.1936. Byggesaksarkivet, Vaksdal kommune.

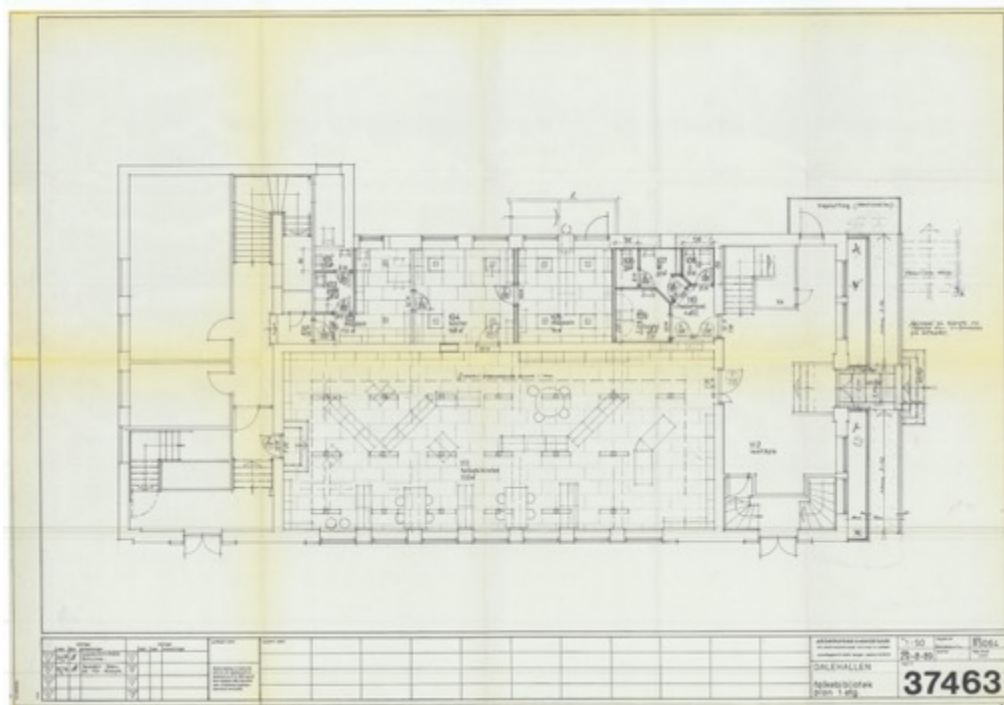

Torgeir Alvsaker: Planer for tilbygg og endringer, planer og snitt, mars 1948. Tegning nr. 12353, arkivet etter arkitektkontoret Vaardal-Lunde A/S (A-4065), tegningsmappe 19, Bergen byarkiv.

1. etasje og 2. etasje planer, 19.08.1960. Tegning nr. 44212, arkivet etter arkitektkontoret Vaardal-Lunde (A-4065), tegningsmappe 92, Bergen byarkiv.

Plan for ominnredning til bibliotek I 1.etasje, 29.08.1989. Sist rev. 12.03.1990. Tegning nr. 37463, Byggesaksarkivet, Vaksdal kommune.

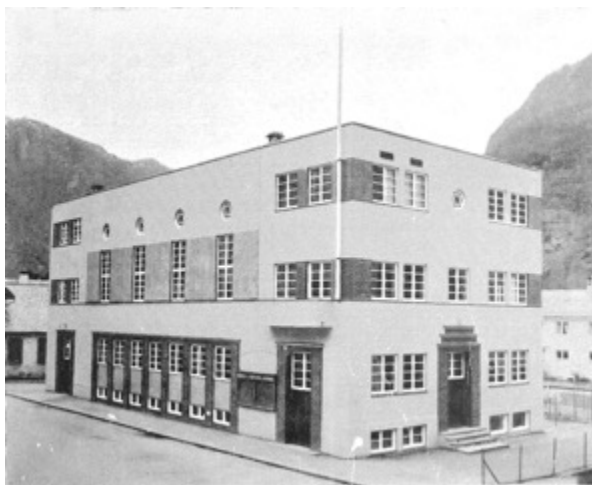
Historisk fotodokumentasjon

Dalehallen sett fra øst, ca. 1938. Foto: Erna Kvamme. Fra Lien: 123.

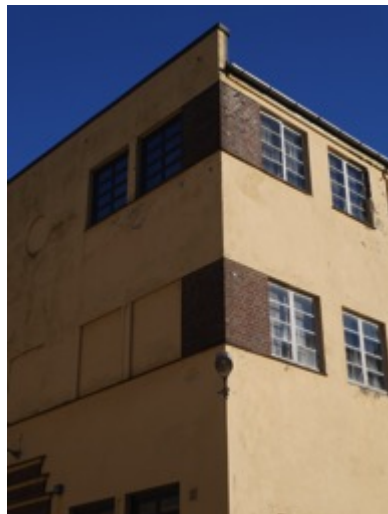
Dalehallen sett fra vest, fotograf ukjent, Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek. Fra Ertresvaag: 138.

Dalehallen, fra forsiden til Dale Tekstilarbeiderforenings jubileumsskrift, 1957.

Bygningen

Den renskårne bygningskroppen oppført med en struktur av **plasztøpte(?)** betongelementer er et rektangulært volum i et klart modernistisk formspråk med rett takavslutning. Den svakt hellende takflaten er båret av en fagverkskonstruksjon i tre. Kun en bakbygning og en liten balkong mot Ragnar Dogger-gaten bryter den sluttete bygningskroppen. Det rene volumet understrekes av at den dominerende veggfargen er lys gul. Den opprinnelige fargen er ukjent, men det fremgår av tidlige svart-hvitt fotografier at fasaden er lys med mørkere markeringer i tegl og "mineralit"-plater, og at vindusomrammingene i tre opprinnelig var mørke. På et foto på forsiden av jubileumsskriftet til Dale tekstilarbeiderforening i 1957 er de imidlertid hvite, noe en fremdeles kan se på bakfasaden mot vest.

Den lyse fargen kontrasteres i dag av mørk brune vindusomramminger i eloksert aluminium og glassfelt delt inn i henholdsvis åtte og ti ruter. De høye, smale og rektangulære vinduene med ti ruter er samlet i felt forblendet med plater av grå mineralit-puss midt på langsiden mot Ragnar Dogger-gaten, 7 i første etasje og 4 i annen etasje. De stående vindusfeltene både i grunnetasje og rommet ovenfor aksentuerer symmetrien i bygningens langside, og gir inntrykk av at det ligger store rom innenfor. At annen etasje representerer en egen del av bygningen ser vi også i den smale, horisontale markeringen under vinduene her. Dette forsterkes av raden med 4 runde "køye-vinduer" med sprosser som en sekskantet David-stjerne øverst, disse indikerer at annen etasje har et høyt sentralrom. De mindre, nesten kvadratiske (litt høyere enn de er brede) vindusfeltene bindes visuelt sammen med tegl til bånd som også løper rundt hjørnene av bygningen. Hovedinngangen er artikulert med en firetrinns trapp og en stilisert portal, kronet av avtrappende horisontale elementer. Trappen er i skifer, innramming og ornamenten i tegl. En

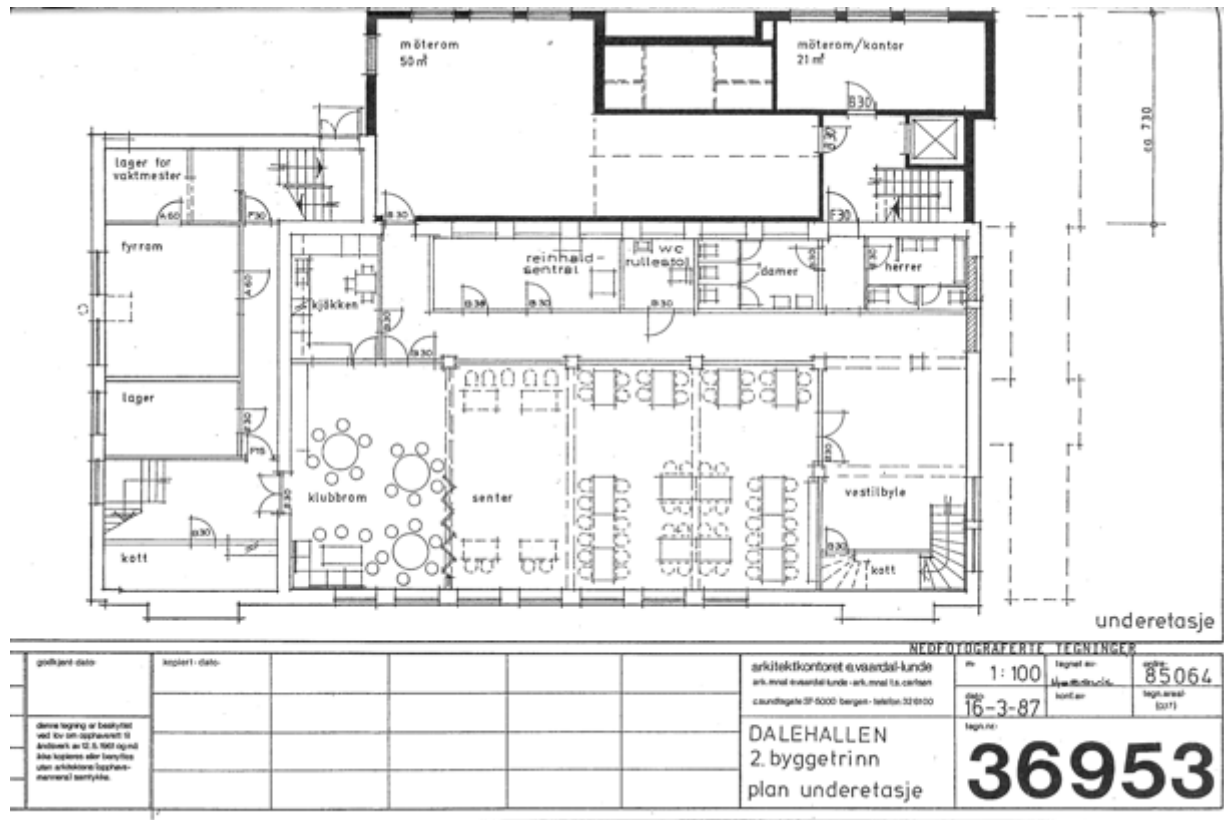
enklere utgave av dette finnes også på andre inngangsdører til hallen. Innredningen er hovedsakelig i tre.

Interiør

Kjeller

Arkitektkontoret Vaardal-Lunde: Kjellerplan, 16.03.87. Byggesaksarkivet, Vaksdal kommune.

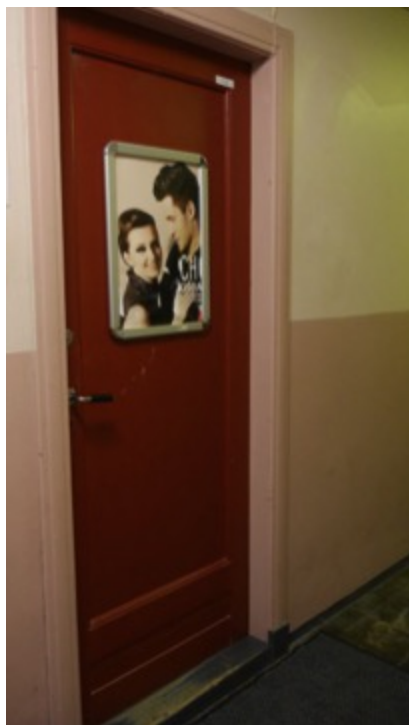

Bærekonstruksjonen mellom kjeller og 1. etasje er utført med betongelementer.

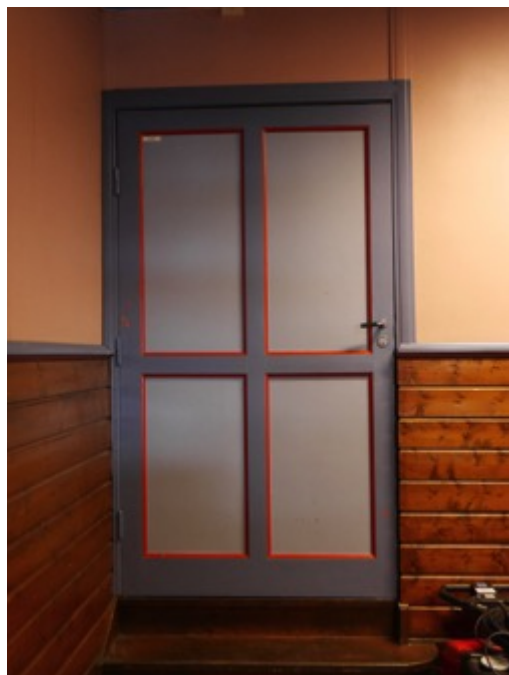

Dalekjelleren er innredet med ulike rom, eksempelvis for klubbaktiviteter.

1. etasje

Hovedinngangspartiet mot nord har noen av de opprinnelige kvalitetene i behold, eksempelvis treinnredning og avtrapping av plasstøpte halvvegger i betong. Skiferbelegg på gulvet er delvis intakt, vedlikehold er også utført med skifer.

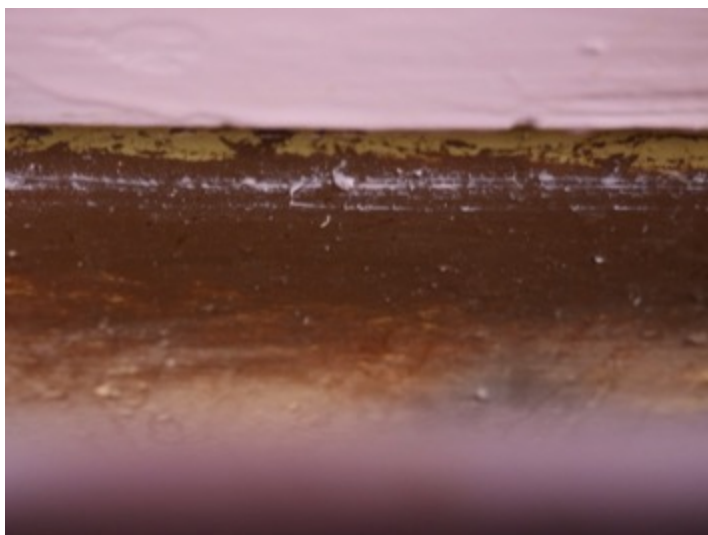

Innredningsdetaljer og fargesetting.

Bygningens østre del som inneholder Bibliotek er fullstendig endret innvendig, men original panellering er synlig i vinduskarmene.

Opprinnelig fargebruk kan skimtes bak radiatorene i Biblioteket.

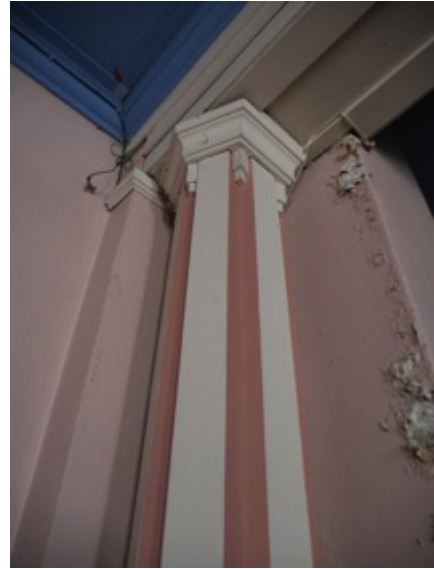

Enkelte toaletter har også opprinnelig tilstand. Sjørenden av Dalehallen inneholder en frisørsalong. Her er all innredning av nyere dato. Forøvrig har Dalehallen hatt butikklokale, kafe/restaurant og leiligheter (Domben).

2. etasje

Festsalen med scene og galleri er intakt med det meste av innredningen, noen endringer fremgår av arkitekttegninger fra 1948 og 1960. Fargene i festsalen er endret, men detaljer og snekkerarbeid er i stor grad bevart. Ellers har det vært garderobe og sminkerom, kontorer, håndverksrom, lager, øvingslokale og oppholdsrom for lag og organisasjoner, kor, korps og kulturskole (Domben). Sekundære rom har delvis opprinnelige kvaliteter i behold.

Maskinrommet for filmfremvisning har verdifullt maskineri og annet teknisk utstyr som bør sikres for ettertiden.

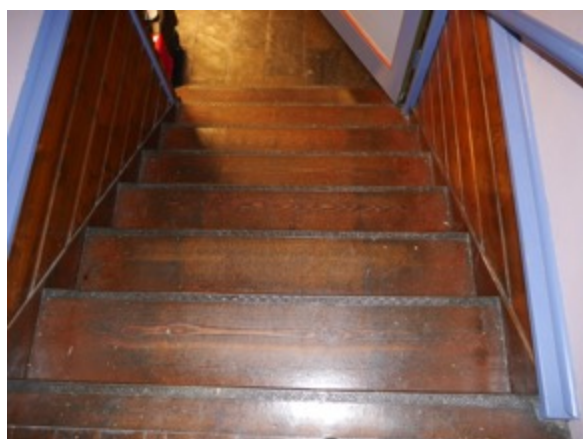

Detaljer av takdekorasjon

Rester av opprinnelig fargebruk

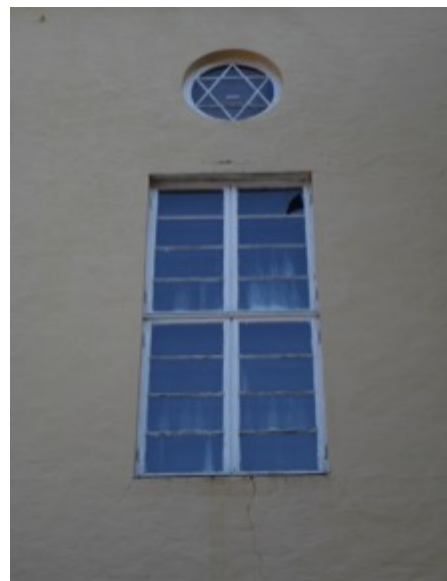

Trapp opp til galleri og maskinrom

Tilstand

Gjenmuring av en rekke vinduer har redusert fasadens estetiske og arkitektoniske kvaliteter i vesentlig grad. Vedlikeholdet har vært dårlig over lengre tid, noe ikke minst ytterveggene bærer preg av.

På bakfasaden mot vest og det lille grøntområdet er det opprinnelige vinduer med treramme, opprinnelig oppdeling av glassfelt, og disse kan fungere som modell dersom fasaden skal få tilbake sitt arkitektoniske særpreg.

Skilting og logo er av nyere dato, men er fint integrert i fasaden.

HISTORISK KONTEKST

Arkitekten - biografi

Torgeir Alvsaker var født i Kinsarvik, Hardanger i 1875 og døde i Bergen i 1971. Han var uteksaminert fra Bergens Tekniske Skole i 1898, og begynte samme år som assistent hos sin lærer, arkitekt Adolph Fisher i Bergen. Her var han blant annet med på å tegne Vågsallmenning 3 i nygotisk stil (Torvanger: 35). Han arbeidet også for Holger Sinding-Larsen og hos Byarkitekten i Kristiania. Hos Byarkitekten var han med på å tegne deler av Gamlebyen skole, i tegl og med trappegavler (Nilsen 2015b). Videre hadde han praksis i Stavanger, der han tegnet Mauritzengården som ble oppført i 1905 i jugendstil.

I 1905 dro Alvsaker til USA og ble ansatt som arkitekt i North Western Terracotta Co. i Chicago. Bedriften produserte populære terracotta-detaller til byggeindustrien, og var leverandør for arkitekter som Louis Sullivan, Daniel Burnham og Frank Lloyd Wright (Nilsen: 2015). I 1916 publiserte Burnham de nye byplanene for Chicago og den lokale arkitektforeningen hadde omfattende diskusjoner om blant annet sosial boligbygging. Frank Lloyd Wright var en helt sentral arkitekt i Chicago i denne perioden, og det er god grunn til å anta at Alvsaker sto nær begivenhetenes sentrum.

Likevel returnerte han til Bergen i 1916 med familien som nå besto av kone og to barn, og etablerte egen praksis (Torvanger: 35). Gjenreisningsarbeidet etter den omfattende bybrannen i 1916 bød på rikelig med arbeidsoppgaver, men allerede i 1918 søkte Alvsaker på nytt om pass til USA. I et brev fra den amerikanske konsulen i Bergen til passmyndighetene i USA står det at familien vil returnere for å bli værende i USA (Nilsen 2015b). Alvsaker som allerede var amerikansk statsborger ble imidlertid værende i Bergen og fikk etter hvert mange større og mindre oppdrag.

Han tegnet syv store bygårder i sentrum, blant annet Strandkaian 2, Torgegården, og Torgallmenning 7 som begge sto ferdig i 1927. For Torgegården fulgte han prinsippene i fasadeplanen som var utarbeidet etter bybrannen av 1917. Den var tegnet av første- og andrepremievinnerne av arkitektkonkurransen for nyregulering av sentrum, Lilienberg og Greve, samt den lokale profilen arkitekt Ole Landmark. Fasadeplanen skulle sikre at gjenoppbyggingen stilmessig harmonerte med bergenske tradisjoner. Bebyggelsen skulle føres opp i fem etasjer, og detaljerte perspektivillustrasjoner viser en femetasjes murbebyggelse med relativt glatte fasader og enkle dekorative detaljer.

Inspirasjonen fra nordisk renessanse og Østersjøkystens hanseatiske byggekunst er tydelig, noe som også preget bergenske byggetradisjoner før brannen. Den nye bebyggelsen skulle gi plass til boliger og næringsvirksomhet. Torgallmenningen fikk etter hvert en enklere og mer nyklassisistisk plan for tomteutnyttelse, mens Alvsakers bidrag til sentrumbebyggelsen er ført opp i samsvar med fasadeplanens stilmessige føringer. Dette ser vi blant annet i Torgegården. Bygningen har to trappegavler inspirert av nordisk renessanse og følger et estetisk ideal som Alvsaker allerede hadde praktisert i Kristiania.

I tillegg tegnet han en rekke villaer og boliganlegg av ulik størrelse i områdene rundt Bergen. Alvsaker var en svært produktiv arkitekt, og mest kjent er han kanskje for funksjonærboliger, skoler, ungdomshus og industribygg på de vestnorske industristedene, blant annet i Hardanger. Han var ellers anerkjent for evnen til å tilpasse ny arkitektur til lokale tradisjoner. Dalehallen er imidlertid et anlegg som skiller seg ut fra hans øvrige produksjon, og vi aner et skifte i Alvsakers arkitektoniske formspråk. Formspråket viser klar innflytelse fra internasjonal samtidsarkitektur rundt 1930, noe vi også ser i flere skolebygg, eksempelvis Florø barneskole fra 1934 og Norheimsund barneskole, tegnet i 1937 men ikke ferdigstilt før i 1948. Her viser han faste sammenstillinger av ulike geometriske volumer og et abstrahert klassisistisk uttrykk, kontrastfarger og vindusplasseringer som understreker linjene i komposisjonene. Formspråket viser innflytelse fra art déco, stilen som hadde sin glanstid rundt 1930. Karakteristisk for art déco er en form for dekorativ modernisme, en abstrahering og forenkling av 1920-årenes nyklassisisme på vei mot modernismens mer renskårne stil. Art déco-arkitektur er som regel utført med høy materialkvalitet, klare kontraster mellom lyse og mørke farger, ofte edelt treverk, marmor eller onyx, samt messing og andre metalliske farger som sølv og gull. Koloritten er dype pastellfarger som vi kjenner igjen fra paletten til antikke tempelutsmykninger og egyptiske motiver, og detaljeringen vitner ofte om klassisismens regelbundne estetikk.

I 1948 inngikk Alvsaker kompaniskap med Einar Vaardal-Lunde (1915-2003), og kontoret hadde navnet Alvsaker og Vaardal-Lunde frem til 1969. På 1950- og -60-tallet tegnet Alvsaker en rekke kirkebygg, dels sammen med Vaardal-Lunde. Med unntak av Strusshamn kirke på Askøy fra 1969 var han svært tro mot kirkebyggingens tradisjoner i de fleste prosjektene.

Bygningen

Dalehallen viser trekk fra art déco, særlig i kontrasteringen mellom fasadeliv og vindusfelt. Alvsaker slapp imidlertid aldri klassisismen helt av syne i denne perioden, noe som særlig vises i inngangsportaler og interiørdetaljer. I Dalehallen er dette kombinert med modernistiske trekk som rundvinduer og illuderte vindusbånd, noe vi også finner i den spesielle kraftstasjonen Sauda III tegnet av Bjercke og Eliassen i 1929.

Andreas H. Bjercke og Georg Eliassen: Søndenaåhavn kraftstasjon, Stasjon III eller Sauda III, 1929. Foto: Jarle Lunde, Suldal Foto. <http://fotonettverk-rogaland.no/kraft-og-mangan-foto-fra-kraft-og-industriutbygginga-i-sauda/>

Festsalen i Dalehallen har en innredning som står i sterk kontrast til eksteriøret. Her er det nyklassisisme i tre som gjelder, med søyler og bonderomantisk fargesetting, også i himlingens små dekorative detaljer. Slik sett har festsalen mange likhetstrekk med innredningen i ungdomshusene som Alvsaker tegnet.

Noen arkitektoniske og arkitekturhistoriske referanser

Dalehallen kan sammenlignes med konseptet Folkets Hus, en bygningstype med møte- og forsamlingslokaler som vokste frem som resultat av en voksende arbeiderbevegelse og dens behov for egne lokaler. Også i den sosialistiske Sovjet-unionen ble det bygd kulturpalasser med lignende funksjoner i alle industribyer, og bygningstypen er gjenkjennelig: Møtelokaler, øvingslokaler og en stor forsamlingshall for møter og filmfremvisning. Et tidlig eksempel er imidlertid Maison du Peuple i Brussel, tegnet av den kjente belgiske arkitekten Victor Horta.

Maison du Peuple i Brussel, tegnet av Victor Horta, bygd 1896-98, innviet 1899. http://ma-planete.com/blog/view/id_69630/title_LA+MAISON+DU+PEUPLE+A+BRUXELLES

Det var vanligvis en arbeiderforening som bygde og eide huset, og mye av byggearbeidet og senere vedlikehold av husene ble gjort på dugnad. Både i Norge og andre steder vokste arbeiderbevegelsen sterkt utover 1920-tallet, og de Folkets Hus som ble realisert på denne tiden har stilmessig preg både av 1920-årenes nyklassisisme og 1930-årenes art déco, noe som gjør dem verdifulle som del av en kort, men tydelig periode i norsk arkitekturhistorie. Ett av de flotteste eksemplene er Folkets Hus på Rjukan fra 1930, tegnet av osloarkitektene Jacob Hanssen og Georg Iversen.

Jacob Hansen og Georg Iversen: Folkets hus på Rjukan, 1930.

http://www.tinnkort.net/kortdetail.php?kort_id=1644

Dalehallen har arkitektoniske kvaliteter som gjør det nærliggende å se Folkets Hus i Sauda som en mulig inspirasjonskilde. Sistnevnte er tegnet av Gustav Helland for Sauda Fabrikkarbeiderforening og bygd i 1931. Folkets Hus i Sauda er planlagt restaurert og fredet som eksempel på denne bygningstypen fra rundt 1930.

Folkets Hus i Sauda, 1931

Dalehallen, 1936-37

Dalehallen har mange av de samme kvalitetene som Folkets Hus i Sauda, men den er faktisk vesentlig mer moderne for sin tid. Gesimsen er kuttet tilbake, vinduene har ingen artikulering og ligger senket i veggflaten. I tillegg er vinduene ved hjelp av teglfelter bundet sammen til horisontale vindusbånd som dermed visuelt løper rundt hjørnene. Øverst på langveggen mot øst ser vi fire runde stjernevinduer, på kortveggen mot nord ett. Dette trekket finner vi i ulike

varianter fra denne tiden, eksempelvis på bygningen for Bergen Lysverker, tegnet av bergensarkitektene Arnesen & Darre Kaarbø i 1936. Slike rundvinduer var vanlige i nyklassisismen, men ikke minst la modernismens arkitekter ofte inn køyevinduer her og der, særlig som en klerestorie-rad øverst i store saler.

Blinde rundvinduer på bygningen for Bergen Lysverker, tegnet av Arnesen & Darre Kaarbø, bygd i 1936.

Som på Folkets Hus i Sauda er veggfargen lys, opprinnelige vindusomramminger mørke og det er satt inn kontrasterende felt som binder glassfelt og arkitektoniske detaljer sammen til større komposisjoner. Hovedfasadene er symmetriske, med sterk aksentuering av den store salen og inngangen til denne. Merkelig nok vender Dalehallen ryggen til stedets hovedgate, "Gatå", som fikk gatebelysning og asfalt i 1938, samtidig som det ble åpnet en ny jernbanebro som knyttet stasjonen sammen med Dalebyen. Opprinnelig var det ikke en gang noen inngangsdør på sørsiden, den ble lagt til i 1987. Dette kan tyde på planer om byutvikling i nord som ikke ble realisert, i og med at "Gatå" mellom kirken og jernbanebroen ble påkostet og oppgradert etter at Dalehallen var ferdig.

Dalehallen fungerte utvilsomt som et Folkets Hus. En oversikt fra tiåret 1947-1956 at det var 1588 filmframvisninger, 66 fester, 59 konserter, 62 tredagersbasarer, 108 dansetilstelninger, 232 møter, 298 musikk-, sang- og andre øvinger, 47 teaterframvisninger, 57 foredrag, ti 1. mai-arrangementer og ti 17. mai-arrangementer, 11 idrettsstevner og 50 andre formål! (Lien 1996/Ertresvaag: 138). Som eksempel på et Folkets Hus fra 1930-årene er det først og fremst eksteriøret som er bemerkelsesverdig for Dalehallen, da interiøret står i en annen tradisjon - koblingen mellom nyklassisisme og nasjonalromantikk som en finner i en rekke ungdomshus rundt om på Vestlandet. Dette er for øvrig er interessant i seg selv, ikke minst fordi Torgeir Alvsaker var arkitekten bak flere av nettopp slike hus i Vestlands-regionen. Bruken er heller ikke så ulik, da det var ulike ungdomslag som drev dem. Både teaterframvisninger, kino og dans fant sted i ungdomshusene, som representerte en motvekt til den strenge bedehuskulturen på landsbygda.

I Dalehallens arkitektur ser vi klare modernistiske trekk hentet fra tysk tidlig-modernisme, som arkitekten Walter Gropius' Fagus-fabrikk i Alfeld an der Leine fra 1910. Denne bygningen, en del av skofabrikken i byen, var ultra-moderne da den ble bygd med vegger og ubrutte hjørner av glass, og en klar inspirasjonskilde for arkitekter de neste tiårene, både i Europa og USA. Regulariteten, geometrien og det beherskede, dekorative formspråket ser vi igjen i Dalehallen, som arkitekten dermed har plassert i arverekken til stolte arkitekturhistoriske tradisjoner.

https://de.wikipedia.org/wiki/Fagus-Werk#/media/File:Fagus_Gropius_Hauptgebaeude_200705_wiki_front.jpg

Dalehallens arkitektoniske verdi

Dalehallens eksteriør har i utgangspunktet høy arkitektonisk verdi, og bygningen bør utvilsomt beskyttes mot riving eller endringer til det ugjenkjennelige. Bygningen representerer fremdeles et stort potensial for kvalifisert rehabilitering, og i dette tilfellet er det liten tvil om at eksteriøret ville ha tjent på tilbakeføring til det fasadeuttrykket og de materialkvalitetene det hadde før gjenmuring av vinduer og tildekking av dekorative felt. En god del av teglforblending og mineralit-plater er i behold, det samme gjelder vinduer med trerammer på bakfasaden mot vest. Det burde ikke være vanskelig å skrape seg frem til opprinnelig fargesetting dersom det er ønskelig å videreføre dette. Tross lang tids mangelfullt vedlikehold og neglisjering av bygningens arkitektoniske verdi, kan Dalehallen trekkes frem som verdifullt og karakteristisk eksempel på 1930-tallets arbeiderkultur-arkitektur.

Kontrasten til interiøret er interessant og vel verd å ta vare på, men her står en friere med hensyn til tilpassing til ny bruk. Primært bør de gjenværende kvalitetene i den store salen tas vare på, da dekorative søyler, dragere, takdekorasjon og andre detaljer er tegnet av arkitekten og typisk for innredningen i ungdomshus på Vestlandet. Her er også en rekke fine detaljer, og det finnes rester av opprinnelig fargebruk som eventuelt kan gi føringer for fremtidig fargesetting. Det tekniske utstyret i maskinrommet fortjener oppmerksomhet og kan inngå i en eventuell museal sammenheng.

Skriftlige kilder

Domben, Ole Johnny: *Historie og fornying*.

<http://www.vaksdal.kommune.no/dalehallen.5679170-336085.html>, 26.01.2015, lest 07.04.2016.

Ertresvaag, Egil (2001): *Strilesoga. Nord- og Midhordland gjennom tidene*, band 5. Bergen, Eide.

Hesjedal, Karl (1957): *Dale Tekstilarbeiderforening gjennom 50 år*. Jubileumsskrift. Dale.

Lien, Ole Petter (1996): "Dalebyen – draumen som svant?" i *Årbok. Historisk tidsskrift for Vaksdal historielag*. Vaksdal.

Lien, Ole Petter (2004): *Samarbeid i trivselens tegn*. Dale, Dale fabrikker.

Lorentzen, Bernt (1960): *Dale fabrikker 1879-1959*. Bergen, Dale fabrikker, 1960.

Nilsen, Endre Sten (2015a): *Arkitekturvern-MODUL 9: Oppgaveformulering (EVUMOD9)*. Oslo, AHO.

Nilsen, Endre Sten (2015b): Upublisert tekst om Alvsaker.

Sælen, Steinar (1987): "Kommunalt sjølvstyre og samfunnsutvikling i Bruvik 1870-1940" i *Vaksdal bygdebøker IV* s. 263-280. Vaksdal.

Torvanger, Åse Moe (1982): "Torgeir Alvsaker" i *Norsk kunstnerleksikon*. Oslo, Universitetsforlaget.

Tegninger

Arkivet etter Arkitektkontoret Vaardal-Lunde. A-4065, tegningsmappe 19, Bergen byarkiv.

Byggesaksarkivet, Vaksdal kommune avd. Heradshuset Dale, arkivnummer S11 og 5030.